

Treball de Fi de Grau
Grau en Publicitat i Relacions Públiques
Facultat de Turisme UdG

**ELS ESTEREOTIPS DE GÈNERE ALS
MITJANS DE COMUNICACIÓ**
**Anàlisi dels estereotips presents en articles de premsa
sobre dones polítiques**

Autora: Berta Salarich Cornellà
Tutor: Alfons Jimenez Cortacans

31 de maig del 2021

Resum: Aquest treball analitza els estereotips de gènere presents en el nostre dia a dia. En concret s'estudien els estereotips relacionats a dones polítiques catalanes. El treball s'estructura al voltant d'una metodologia qualitativa, a través d'articles de diferents mitjans de comunicació tant catalans com espanyols. A partir d'aquí s'analitza quins tipus d'estereotips s'associen a les dones que es dediquen a la política.

Paraules clau: comunicació política, mitjans de comunicació, estereotips, feminisme, gènere, política, dona, patriarcat.

Abstract: This work analyzes the gender stereotypes present in our daily lives. Specifically, the stereotypes related to Catalan women politicians. The work is structured around a qualitative methodology, through articles in different media, both Catalan and Spanish. From here, we analyze what types of stereotypes are associated with women in politics.

Keywords: political communication, media, stereotypes, feminism, gender, politics, women, patriarchy.

ÍNDEX

1. Introducció	2
2. Marc teòric	3
2.1. Feminisme històric.....	3
2.2. L'aparició de la figura de la dona en la política espanyola.....	4
2.3. Les dones en política a l'actualitat	5
2.3.1. Obstacles que es troben les dones a l'accedir a l'esfera política	5
2.4. Estereotips de gènere vinculats a la política	6
2.4.1. Com influeixen les dones a la política	7
3. Metodologia	8
4. Anàlisi recull de premsa sobre diferents polítiques	9
4.1. Inés Arrimadas (C's).....	9
4.1.1. Trajectòria política	9
4.1.2. Anàlisi de la presència en premsa.....	9
4.2. Cayetana Álvarez de Toledo (PP)	10
4.2.1. Trajectòria política	10
4.2.2. Anàlisi de la presència en premsa.....	10
4.3. Laura Borràs (Junts).....	11
4.3.1. Trajectòria política	11
4.3.2. Anàlisi de la presència en premsa.....	11
4.4. Ada Colau (Podem)	12
4.4.1. Trajectòria política	12
4.4.2. Anàlisi de la presència en premsa.....	12
5. Anàlisi dels resultats	13
6. Conclusions	15
7. Bibliografia	16

1. INTRODUCCIÓ

Avui en dia la figura de la dona està a l'ordre del dia. Ens trobem en un moment on el feminisme té un paper important en la societat, a través de manifestacions i moviments socials busquen una igualtat efectiva entre homes i dones. Es busca eliminar tots aquells prejudicis i estereotips que situen la dona en una situació d'inferioritat i discriminació respecte l'home.

Actualment, s'estan creant noves lleis per intentar revertir aquesta situació de desigualtat. Lleis de quotes, en contra de la violència de gènere o aquelles que busquen que es valori de la mateixa manera la feina d'homes i dones independentment del sexe.

Així doncs, el present treball estudia el recorregut de la presència de la dona en l'àmbit de la política. Partint d'un estudi històric on s'analitzen els orígens d'aquesta lluita feminista, fins a arribar a dia d'avui. L'estudi però, se centra en la presència de la dona en l'àmbit polític, on la infrarepresentació de les dones ha estat sempre present.

L'objectiu principal del treball és analitzar la presència femenina en l'àmbit polític a través de l'estudi d'articles de premsa de diferents mitjans de comunicació catalans i espanyols. En aquest estudi de premsa s'estudia la presència d'estereotips de gènere, els quals estan fortament arrelats a la nostra societat.

Els estereotips de gènere són l'última lluita en la que treballen els moviments feministes. Aquests estereotips són pensaments i creences arrelats a la societat on s'espera un comportament i unes característiques personals d'una persona en funció del sexe. En el moment en que algú s'allunya d'aquestes pautes de comportament sovint se'ls qüestiona. Aquests estereotips també són presents en dones polítiques, i els quals s'utilitzen freqüentment per qüestionar l'aptitud de les dones a l'hora d'exercir en política.

A partir de l'anàlisi d'articles de premsa on es parli de quatre dones polítiques catalanes (Cayetana Álvarez de Toledo, Inés Arrimadas, Laura Borràs i Ada Colau) s'analitzen els estereotips de gènere presents en premsa i que s'associen a polítiques.

Finalment, s'identifiquen els principals estereotips de gènere trobats en premsa i les possibles solucions per eliminar-los. Amb l'objectiu principal de fer una crítica del tractament que reben les dones en el moment en el que entren a l'esfera pública.

2. MARC TEÒRIC

2.1. Feminisme històric

La història de la humanitat des de temps de la prehistòria, ja trobem que “s’identifiquen diferències entre els homes i les dones, no només físiques sinó de gènere, que determinaven la supremacia i el poder que exercia un sexe sobre l’altre” (Duarte Cruz i García-Horta, 2016, p. 113).

La figura femenina s’ha vist sempre subordinada a la figura masculina. La definició de dona sempre s’ha fet a partir de la definició d’home, com ja deia Simone de Beauvoir, “la humanitat és masculina i l’home defineix la dona, no en si, sinó en relació amb ell; la dona no té consideració d’ésser autònom” (Citada per Ranea Triviño, 2019, p. 41).

D’aquesta manera s’ha organitzat una estructura de la societat, que atorga un status diferent en funció del sexe, a ells se’ls atorgava el dret de manar basant-se en una suposada superioritat biològica i social (Duarte Cruz i García-Horta, 2016, p. 113). Aquesta estructura social s’ha mantingut fins gairebé a dia d’avui.

Als voltants del s.XIX, amb la revolució industrial i l’entrada de la dona al món laboral comença un moviment en el qual les dones comencen a reclamar el seu paper en la societat, exigint representació i igualtat. És la que anomenem primera onada del feminisme, on les primeres feministes reclamaven una igualtat efectiva davant les institucions, és a dir, el dret a vot.

Les principals autores d’aquest moment, segons Aguilar (2020) i citant a Olympe de Gouges¹ i Mary Wollstonecraft² declaren que la dona mereix el dret a vot i volen eliminar la creença sobre la inferioritat de la dona envers l’home, i la qual cosa portava a l’exclusió de les dones dels seus drets civils i polítics (p. 128).

La segona onada del feminisme seguia defensant el dret a vot de la dona, però feia incís en la presència del masclisme en tots els àmbits de la societat, des de la política fins al món laboral. Reclamaven que la dona havia de tenir les mateixes oportunitats i possibilitats que l’home i que com a tals havien de poder accedir a formació i a llocs de treball (anteriorment només accessibles pels homes). També va tenir un pes important el moviment antiracista als Estats Units, que defensava la diversitat dins el col·lectiu femení.

Un altre moviment que va ajudar a impulsar aquest moviment va ser la il·lustració en la qual es reivindicaven els drets com la ciutadania universal, i per tant que també havien de ser per les dones. És a dir, els drets que s’associaven a la ciutadania s’havien d’atorgar sense distinció de sexe o raça.

¹ Amb l’obra “*Declaració dels drets de la dona i la ciutadana*” (1791)

² Amb l’obra “*Vindicació dels drets de la dona*” (1792)

La tercera onada del feminisme va iniciar-se amb Simone de Beauvoir i la seva obra *El segon sexe* (1949), un assaig on es parlava extensament sobre la condició femenina. Aquesta onada estableix que el sistema és patriarcal³ i “consideraven així que els homes rebien beneficis psicològics, sexuals i econòmics del sistema patriarcal” (Aguilar, 2020, p. 135).

A més, denunciaven que s’ha abandonat la lluita feminista perquè en els anteriors moviments s’havia aconseguit una igualtat formal davant la llei, però en la vida quotidiana de les dones no s’havia fet efectiva (se seguien els rols de gènere, la percepció de menys sou per les dones...) a més s’afegeixen les crítiques al llenguatge (considerat discriminatori), entre d’altres.

La quarta onada del feminisme la podem descriure amb la següent declaració d’Alicia Miyares citada per Aguilar (2020):

Aquesta quarta onada del feminisme no es configura solament al voltant de la vindicació de drets de les dones i la seva efectivitat real i no formal, sinó que a més, i d’allí la seva novetat, sembla haver pres consciència de les subtils formes de violència, assetjament i explotació que pateixen les dones i no així els barons. (p.136)

2.2. L’aparició de la figura de la dona en la política espanyola

La presència de la dona a la política espanyola té una història relativament curta, poc menys de cent anys. Segons Álvarez-Uría (2013) les tres grans barreres per la presència de la política van ser:

La misogínia de la religió cristiana; els codis legislatius que clausuraven a les dones en un estatut de minoria, i les presumptes teories medico-científiques que identificaven als barons amb la raó i a les dones amb les passions. Aquestes tres línies de força [...] es van aixecar com una muralla formidable per impedir l’entrada de les dones en la política. (p.634)

La dona en política a Espanya no es pot entendre sense el debat que va haver-hi per permetre el sufragi femení. Cada vegada hi havia més dones presents en partits polítics (majoritàriament socialistes i d’esquerres), i aquestes demanaven el dret a vot. Algunes altres, però tot i pertànyer al mateix col·lectiu s’hi oposaven, ja que consideraven que els vots femenins es decantessin cap a partits monàrquics i conservadors a causa de la influència que poguessin tenir de l’església i dels seus propis marits.

³ Segons Millett i Firestone el patriarcat és “un Sistema de dominació sexual que és, a més, el sistema de dominació sobre el que s’aixequen la resta de les dominacions, com la de classe o raça; el patriarcat és un sistema de dominació masculina que determina la opressió i la subordinació de les dones.” (Aguilar Barriga, 2020, p. 135-136)

No va ser fins l'any 1931 que no trobem les primeres dones en política aquestes van ser Victoria Kent, Margarita Nelken i Clara Campoamor, en un moment on podien ser escollides però no votar.

2.3. Les dones en política a l'actualitat

Actualment, la majoria dels països occidentals amb un sistema polític democràtic estan establint lleis per garantir una paritat política⁴ en tots els àmbits, garantint així que hi hagi un major nombre de dones presents en política, per propiciar així un canvi progressiu en tots els àmbits de la societat.

Aquestes lleis lluiten per trencar els rols de gènere que s'han extrapolat de l'àmbit privat al públic, és a dir, en l'àmbit privat les dones se'ls assumeix la maternitat i la cura de la llar, i per tant, en l'àmbit públic les seves tasques a desenvolupar seran similars: tasques de cures, ensenyament...

Malgrat això, la realitat és una altra. L'estudi dut a terme per *UN Women*⁵ (2020) demostra que en pocs llocs la igualtat és real. De gairebé 200 països analitzats en l'estudi només 24 tenen una representació femenina en les seves cambres superior a un 40% del total.

En el cas d'Espanya ens trobem en la tretzena posició de països amb més dones al parlament, amb un 44% de dones al Congrés. Tot i això, lidera el rànquing de països amb més dones amb càrrecs ministerials, un 66,7% de dones ministres.

Centrant-nos en la Unió Europea les lleis de quotes han rebut moltes crítiques. Partits polítics, principalment de dretes (a Espanya el màxim representant és el PP), segons Lombardo (2008) critiquen aquestes lleis basant-se en tres grans motius: el primer, les quotes humilien les dones, la competició pel poder promourà individus més dignes i capaços i la infrarepresentació no pot solucionar-se per llei.

2.3.1. Obstacles que es troben les dones a l'accedir a l'esfera política

La desigualtat de gènere en política s'ha analitzat des de diversos organismes com la Comissió de Drets de la Dona del Parlament Europeu. En aquests informes es poden extreure tres grans problemàtiques que influeixen en la desigualtat de gènere en política.

⁴ Es defineix la paritat política com un procés estratègic contra el monopoli masculí del poder polític en busca d'un repartiment equitatiu d'aquest entre homes i dones; a la vegada promou una transformació en les relacions de gènere en tots els àmbits de la vida pública i privada. (Albaine, 2015, p. 148)

⁵ Vegeu imatge 1 a annexes

En primer lloc, tal com menciona Lombardo (2008) la seva infrarepresentació en organismes de representació i de presa de decisions, la qual cosa comporta que la veu de les dones estigui silenciada i per tant els seus interessos no siguin considerats rellevants.

La infrarepresentació de les dones és un problema perquè és un senyal de la mala qualitat de la democràcia, la falta d'igualtat i de l'escassa legitimitat de les institucions polítiques. (p. 105)

En segon lloc tal com considera Lombardo (2008) trobem la discriminació de la dona en el mercat laboral, el paper tradicional que se'ls ha atorgat a les dones, ha fet que se les hagi relacionat sempre amb el paper de cuidadores. A més, la seva intrusió dins el món laboral sempre ha estat condicionat per la seva feina a la llar, reduint-ne la jornada laboral o bé obtenint un salari menor al dels homes.

Aquesta “doble feina” que tenen les dones ha fet que la conciliació entre vida laboral i familiar sigui més complicada, i per tant, dificulta el seu accés a la política.

En tercer lloc, es considera “que el patriarcat és un sistema que perpetua uns rols de gènere, i el qual dificulta l'accés de les dones a una esfera pública. El patriarcat perpetua una creença de que els llocs de poder i decisió han d'estar ocupats per homes ja que el seu caràcter així els ho permet”. (Lombardo, 2008, p.106)

Així doncs, podem determinar que en molts d'aquests estudis es demostra que és la dona la “culpable” d'aquest problema. Ja que la política presenta un estàndard de comportament molt associat a la figura masculina, i al qual les dones han d'adaptar-se. Díaz, (2020) ho expressa dient que “les dones que han accedit en política ho han fet camuflant-se en les formes i assimilant el seu comportament al dels homes” (p.24).

Segons Lombardo (2008) a Espanya això s'expressa a través de l'argument del Partit Socialista de que les dones haurien de participar en polític en termes iguals als homes, i el del Partit Popular segons el qual les dones haurien d'entrar en política per treballar en assumptes que “interessen a tots”, i no només a les dones.

2.4. Estereotips de gènere vinculats a la política

El món de la política té vinculats diferents valors, sovint lligats al lideratge i a una actitud personal forta. Aquests adjectius que descriuen una persona apta per al món polític són adjectius que descriuen la masculinitat. Això causa “l'origen de la desigualtat, s'origina en l'associació del lideratge polític amb trets atribuïts a l'estereotip⁶ d'allò masculí” (García Beaudoux, 2015, p. 7).

⁶ S'entén estereotip com: “creences socials generalitzades respecte als atributs que es consideren típics d'homes i dones. (García Beaudoux, 2015, p.7)

Aquests estereotips lligats a la figura femenina són segons Freidenberg (2018) passivitat, fragilitat, la reproducció, orientació cap a la família i el món privat, la discreció, la prudència, l'emocionalitat, allò espiritual i el ser" en canvi els lligats a la figura masculina són "l'activitat, la competitivitat, la fortalesa, la gosadia, la intrepidesa, la racionalitat, allò material i el tenir, la orientació al món públic i l'agressivitat" (p.90).

Aquests estereotips condicionen l'entrada al món polític a la dona, ja que suposen una doble barrera d'entrada. En primer lloc demostrar la seva vàlua per ocupar aquests llocs de poder, i d'altra banda, demostrar que el fet de ser dona no condiciona la seva vàlua.

Diverses investigacions demostren que hi ha una creença arrelada socialment que considera les dones "inexpertes, amb falta de coneixement en comparació amb els homes, dèbils de caràcter i faltes d'autonomia. [...] amb característiques com ser submises, dependents, comprensives, afectuoses, sensibles a les necessitats dels altres". (Freidenberg, 2018, p. 90)

Però l'origen d'aquests estereotips segons García Beaudoux (2015) vé condicionat per dos factors. En primer lloc, la tradició i cultura on la figura de la dona sempre ha estat en segon pla, sota el poder i la influència de la figura masculina i, obligada a seguir uns cànons determinats de comportament. I en segon lloc, els mitjans de comunicació massius que tendeixen a reforçar aquests cànons de comportament i ajuden a refermar la idea que el lideratge només pot ser masculí, degut a les seves característiques psicològiques. A més, ajuden a consolidar la creença que les dones estaran condicionades sempre per les seves emocions i la qual cosa les impedeix de ser racionals, i per tant, aptes per a un càrrec polític.

2.4.1. Com influeixen les dones a la política

La creixent presència de les dones en política està fent evident un tracte diferent en funció del sexe del càrrec polític. "Quan parlem de lideratge femení l'associem a certs valors i particularitats [...] això ens etiqueta i estigmatitza com a col·lectiu" (Díaz, 2020, p. 47).

Aquest tracte diferent segons Díaz (2020) està fent qüestionar el model polític actual, representant la dona com a subjecte que té el problema i que ha de fer canvis en la seva pròpia manera de fer per adaptar-se al sistema que identifica als homes com a grup normatiu als quals no se'ls reclama un canvi.

"Això provoca que les dones que arriben en solitud al poder han de demostrar, doncs, que no venen a alterar l'ordre del poder, i que la seva presència no serà una amenaça real." (Díaz, 2020, p.24)

Així doncs, la única manera d'aconseguir un canvi real en política és una representació major de dones, com deia Bachelet (2011) "Si una dona entra en política canvia la dona, però si n'entren moltes, canvia la política."

3. METODOLOGIA

El principal objectiu d'aquesta anàlisi és analitzar diferents articles periodístics on es tracti la figura de diferents dones polítiques. S'estudiarà la presència d'estereotips de gènere en articles periodístics de tota mena: entrevistes, cròniques, articles d'opinió, entre d'altres. Aquests articles s'obtidran de la versió en línia dels diaris i es farà independentment de la data de publicació, és a dir, s'admet qualsevol article on es parli de les polítiques en qüestió.

Pel que respecta a l'elecció de les polítiques, per proximitat, s'han escollit dones relacionades, en algun moment de la seva vida política, amb Catalunya ja bé sigui amb presència al Parlament de Catalunya o altres entitats significatives del territori. D'altra banda també s'han escollit diferents partits polítics, amb una rellevància significativa als mitjans. Així doncs, les dones escollides han estat Cayetana Álvarez de Toledo (membre del partit polític PP), Inés Arrimadas (membre del partit polític Ciutadans), Laura Borràs (membre del partit polític Junts) i Ada Colau (membre del partit polític En Comú Podem).

Els diaris escollits per realitzar l'anàlisi han estat cinc; dos dels quals tenen seu a Catalunya i publiquen en català, en primer lloc, La Vanguardia, diari més llegit a Catalunya i en segon, el diari Ara. Pel que fa als diaris amb seu fora de Catalunya els escollits han estat els diaris d'informació general més llegits⁷ (amb publicació diària), El País, El Mundo i el diari ABC.

L'anàlisi serà qualitatiu, en el qual s'analitzarà els diferents articles en funció dels estereotips de gènere que presenten, si el tractament referent a les diferents dones és correcte o presenta alguns estereotips. Es recopilaran les dades amb una taula per a cada política escollida, amb les següents categories:

Política escollida (partit polític al qual pertany)		
Diari	Titular de la notícia i Autor	Breu resum en relació als estereotips de gènere

Taula 1: Plantilla de taula per realitzar l'anàlisi de premsa. Font: Elaboració pròpia.

⁷ Segons les dades de l'EGM (Estudi General de Mitjans) referent a la primera onada (primer trimestre) del 2021, en funció del nombre de lectors diaris.

Posteriorment al recull d'articles periodístics, s'analitzaran els diferents estereotips de gènere en funció de cada dona i quin tipus de tractament reben cadascuna d'elles.

4. ANÀLISI RECULL DE PREMSA SOBRE DIFERENTS POLÍTIQUES

4.1. Inés Arrimadas (C's)

4.1.1. Trajectòria política

Inés Arrimadas pertany al partit polític Ciutadans des de l'any 2011 quan va entrar com a membre del comitè executiu. L'any següent va entrar com a diputada al Parlament de Catalunya dins la mateixa formació i convertint-se en portaveu parlamentària de Ciutadans.

L'any 2015, va convertir-se en cap de llista de la formació taronja per Barcelona, la qual cosa va portar-la a ser la cap de l'oposició durant tota la legislatura. La legislatura següent (any 2017) va tornar-se a presentar com a cap de llista, sent així la formació política amb més representació al parlament, malgrat això, la coalició entre altres forces va impedir que fos Presidenta del Parlament i tornés a ser cap de l'oposició.

L'any 2019, va abandonar el Parlament per presentar-se a les eleccions generals al Congrés dels Diputats. Els resultats van anar pitjor del que esperava la formació i va propiciar la dimissió del President del partit, Albert Rivera, convertint-se ella en Presidenta de Ciutadans.

4.1.2. Anàlisi de la presència en premsa

La presència d'Inés Arrimadas en la premsa espanyola és força habitual, pel seu paper actual com a Diputada del Congrés i presidenta de *Ciudadanos*.

De la lectura dels articles consultats, se'n extreuen diferents visions sobre la figura d'Arrimadas, en primer lloc, trobem que la majoria d'articles (tot i la ideologia del mitjà) analitzen la seva feina en política de forma positiva. Tot i això trobem altres articles on els estereotips de gènere són presents. Trobem alguns articles on se la compara amb el seu predecessor, buscant-li errors constantment i acusant-la de no ser una bona successora, sense fer balanç de les diferents situacions polítiques en les que es troben els dos presidents del partit, és a dir, qüestionen la seva situació de poder; segons Freidenberg (2018) "l'arribada de les dones ha estat, des del punt de vista del *statu quo*, una amenaça, i per tant, sovint criticat". (p.96)

D'altra banda, trobem alguns articles on es comenta únicament la seva manera de vestir a l'hora de celebrar mítings polítics, obviant totalment el contingut i el discurs del mateix, com esmenten García Beaudoux, D'Adamo i Gavensky, (2017) "un estereotip molt significatiu al qual s'han d'enfrontar les dones polítiques és la seva aparença física i la seva vestimenta, enfrontant-se a crítiques i/o a ser qüestionades en funció de l'estil de vestir" (p.116)

També hi ha articles i entrevistes on destinen gran part del text a comentar la seva vida privada com la seva recent maternitat, on se li demana i qüestiona constantment de quina manera compagina la vida política amb el fet de ser mare, o la seva relació sentimental amb Xavier Cima (antic membre del PdeCat). Ho exemplifiquen García Beaudoux, D'Adamo i Gavensky, M. (2017) "en les entrevistes [...] se les exposa a preguntes sobre la seva persona, la conciliació de vida laboral i familiar, els rols tradicionals i juxtaposats a la maternitat". (p.117)

4.2. Cayetana Álvarez de Toledo (PP)

4.2.1. Trajectòria política

Cayetana Álvarez de Toledo és una política amb orígens espanyols, argentins i francesos. Doctorada en història, va estudiar al Regne Unit a la universitat d'Oxford. Una vegada finalitzats els seus estudis va traslladar-se a viure a Espanya treballant com a periodista al diari *El Mundo*. L'any 2006 va incorporar-se al PP, com a directora de Gabinet del secretari general del partit.

L'any 2014 va fundar l'associació *Libres e iguales*, amb el suport d'altres personalitats, per organitzar la societat civil en contra l'independentisme català.

Es va presentar a les eleccions del 2018 al Congrés dels Diputats, com a cap de llista per Barcelona la qual cosa li va comportar ser presidenta del grup parlamentari del PP al Congrés. Finalment va ser destituïda al com a portaveu l'any 2020 per discrepàncies internes al partit.

4.2.2. Anàlisi de la presència en premsa

Cayetana Álvarez de Toledo té presència en premsa moltes vegades relacionat amb les seves declaracions polèmiques i la seva destitució com a portaveu del grup parlamentari del PP al Congrés dels Diputats.

En relació a aquest últim, alguns articles l'han tractat de victimista, ja que defensen que la seva actitud no ha estat la correcta. D'altres també esmenten que la seva candidatura com a cap de llista o com a portaveu del partit al Congrés era negativa com diuen García Beaudoux, V., D'adamo, O. i Gavensky, M. en relació a la presència femenina en càrrecs de representació: "quan una dona travessa els límits

dels rols tradicionals, els mitjans reaccionen donant-li una cobertura més negativa” (2018, p. 118).

D'altra banda, també s'han trobat articles que emfatitzen la seva forma de vestir o aparença física. En alguns d'ells, la seva descripció com a política començava per frases com: *el seu somriure*, o *la seva melena rossa*. En aquest cas, trobem un estereotip que segons Freidenberg (2018) banalitza i minimitza les dones, els seus drets i les seves capacitats.

Finalment, un altre estereotip molt present en articles referits a Cayetana Álvarez de Toledo és el que descriuen García Beaudoux, D'adamo i Gavensky, M. (2018) referit a la falta de control, racionalitat i intel·ligència emocional. En especial se la tracta de poc empàtica, de repel·lent; en general, de tenir un caràcter fort i poc comú en una dona política espanyola.

4.3. Laura Borràs (Junts)

4.3.1. Trajectòria política

Laura Borràs és una filòloga catalana. Actualment és Presidenta del Parlament de Catalunya, però la seva trajectòria política comença pocs anys abans. L'any 2013 va ser nomenada Directora de la Institució de les Lletres Catalanes fins l'any 2018, quan va entrar al Parlament de Catalunya exercint de Consellera de Cultura.

Durant la seva estada a la Institució de les Lletres Catalanes se l'acusa de casos de corrupció per uns contractes menors oferts des d'aquesta institució, se l'acusa de delictes de frau, prevaricació, malversació i falsedat documental.

El març de 2019 es va presentar com a número dos per Junts a les eleccions generals al Congrés dels Diputats, la qual cosa la va obligar a abandonar el seu càrrec de Consellera de Cultura al Parlament.

Finalment, el novembre de 2020 es va presentar a les primàries de Junts per escollir un candidat a la Presidència de la Generalitat, presentant-se així com a candidata del partit. Recentment ha estat escollida Presidenta del Parlament de Catalunya.

4.3.2. Anàlisi de la presència en premsa

Laura Borràs, en l'actualitat té molta presència en premsa, la seva recent elecció com a presidenta del Parlament de Catalunya i els seus escàndols relacionats amb suposats casos de corrupció la col·loquen a l'ordre del dia als mitjans.

Dels articles consultats, se'n poden extreure principalment tres tipus d'estereotips de gènere. Tot i així, cal remarcar que gran part dels articles, independentment del mitjà, el tractament de la seva persona és correcte.

El primer tipus d'estereotip, és el que qüestionen la seva capacitat i aptitud per exercir la política. La seva curta experiència sumada al fet que fa relativament poc temps que és coneguda per la majoria de la població fa que se la qüestionin, i sovint se la compari amb els seus predecessors, com esmenten García Beaudoux, D'adamo i Gavensky (2018) que els èxits de les candidates està condicionat per la seva relació amb polítics homes. D'altra banda també s'han trobat articles on es considera que la seva posició ha estat escollida pel partit per temes d'imatge política, i no per les seves aptituds i mèrits.

En alguns altres articles, on parlen de Laura Borràs, fent-ne una petita presentació o comentant la seva presència en entrevistes o debats. Aquest tipus d'articles on parlen de la seva manera de fer, en remarquen trets emocionals enfocant-los com una debilitat, alguns parlen d'ella com a dèbil, massa amable o amb un somriure innocent.

Finalment, en algun article també s'ha comentat la seva forma de vestir, destacant-ne la falta d'estil i la seva poca adequació a l'entorn polític, sovint se la tracta de deixada i poc formal.

4.4. Ada Colau (Podem)

4.4.1. Trajectòria política

Ada Colau és coneguda per la seva vinculació en moviments socials com el moviment okupa o protestes com les que estaven en contra la Guerra del Golf. L'any 2007 va col·laborar en la creació del grup *V de Vivienda* per protestar contra la dificultat de gran part de la població per aconseguir accés a l'habitatge. Posteriorment, l'any 2009 va crear la PAH (Plataforma d'Afectats per la Hipoteca), la seva presència dins d'aquest grup va ser el que li va donar més reconeixement públic, fins que l'any 2014 va abandonar la presidència per dedicar-se a la política, presentant-se a l'alcaldia de Barcelona.

El juny de 2014 va proposar una agrupació de diferents moviments d'esquerreres sota el nom Guanyem Barcelona, i l'any 2015 va guanyar les eleccions municipals amb el grup municipal Barcelona en comú.

4.4.2. Anàlisi de la presència en premsa

La presència d'Ada Colau als mitjans sovint es veu envoltada de polèmica. La més recent, la seva sortida de la xarxa social *Twitter*, al·legant afectacions a la seva salut mental. Aquesta decisió li ha suposat moltes crítiques acusant-la de dèbil per no suportar l'elevat nombre de crítiques que rebia a través de la xarxa.

Els altres estereotips trobats han estat vinculats als seus trets emocionals, se l'acusa de manipuladora i poc empàtica, aquests trets al ser dona són vistos negativament ja que l'allunyen de l'ideal de figura femenina. A més se l'ha acusat d'esquizofrènica, tractant-la de malalta i amb un to molt despectiu i irrespectuós.

En relació a aquest últim, el fet que es critica la seva irracionalitat o poca intel·ligència emocional que segons García Beaudoux, D'adamo i Gavensky, M. (2018) es veu exemplificat en comentaris o esments en relació a la seva incapacitat per establir empatia amb la població o bé irracionalitat a l'hora de prendre decisions.

5. ANÀLISI DELS RESULTATS

A partir de l'anàlisi de premsa efectuat en relació a diferents polítiques s'han trobat diferents estereotips associats a elles. Aquests estereotips són els següents:

En primer lloc, un dels més repetits és aquell en el que qüestionen la seva aptitud a l'hora d'exercir un càrrec polític. Un exemple d'això és un article sobre Laura Borràs al diari el País (Ríos, 2018) la descriuen de la següent manera:

“carece de experiencia política e institucional, más allá de la dirección de la Institución de las Letras Catalanas [...] La nueva consejera forma parte del núcleo de confianza del expresidente de la Generalitat Carles Puigdemont y eso explica que en las elecciones del pasado 21 de diciembre ocupara el número 5 en la lista por Barcelona de Junts”

Moltes vegades també es relaciona aquest estereotip amb el fet que se les compari amb polítics homes. Aquest estereotip “explica les carreres polítiques, els èxits i els mèrits de les candidates per la seva relació amb homes poderosos o influents.” (García Beaudoux, D'Adamo i Gavensky, 2018, p. 122). Moltes vegades es tracta la presència política de les dones com si haguessin de donar explicacions a un superior home o justificant que el càrrec que tenen és independent al seu sexe. En una aparició en premsa del diari El País, sobre la compareixença al debat electoral de TVE a Cayetana Álvarez de Toledo se la tracta de la següent manera: “Clara, coherente. Ha demostrado ser la mejor del debate”. Pablo Casado está encantado con la intervención de Cayetana Álvarez de Toledo el martes en TVE” (Junquera, 2019).

Un altre estereotip trobat és relacionat amb la seva presència física, ja bé sigui per la forma de vestir, el pentinat o simplement la seva imatge. Però aquest mateix estereotip es presenta de dues maneres diferents. En primer lloc, remarcant la forma de vestir de manera “positiva”, descrivint-les com a estiloses, elegants o a la moda. Com a Inés Arrimadas que ja al titular de la notícia del diari La Razón se la descriu de la següent manera: “Inés Arrimadas y Begoña Villacís entran en campaña con los looks MÁS en tendencia que van a querer copiar las chicas MÁS pijas de Madrid” (Martos, 2021) En aquest article es parla de la presència d'Arrimadas en campanya

electoral, però no s'esmenta en cap moment quin va ser l'estil de la intervenció o el contingut del discurs, únicament la seva forma de vestir.

En segon lloc trobem una altra forma de tractament on es remarca que la seva forma de vestir és inadequada o simplement que no els afavoreix. A Laura Borràs, per exemple, en un article d'opinió de La Razón se la descriu de la següent manera: “No hay más que verla para constatar su origen humilde y su mal gusto a la hora de elegir el vestuario.” (Marhuenda, 2021). També a Cayetana Álvarez de Toledo se la presenta en una notícia de El País segons la seva presència en un debat electoral on la introdueixen destacant-ne la roba escollida: “Álvarez de Toledo, de morado, muy oscuro, porque parece que está de funeral permanente” (Domínguez, 2019)

El següent estereotip trobat és aquell en el que es remarquen uns trets característics de personalitat, tradicionalment associats a la figura femenina, com a una debilitat o bé com un tret negatiu. Aquestes característiques sovint es destaquen com a debilitats o com un inconvenient que les fa poc aptes per a exercir la política. García Beaudoux, D'adamo i Gavensky (2018, p. 123) ho defineixen com “que al·ludeix a la manca de control, racionalitat i intel·ligència emocional de les dones candidates”.

Aquest estereotip és un dels més recurrents, s'ha trobat en totes les dones analitzades. En un article de El País descriuen Borràs amb unes característiques superficials i sovint associades a la feminitat: “La sonrisa y una voz suave son dos de las mejores armas comunicativas de Borràs. Las usa en mítines, en entrevistas o en los baños de masas que le obsequian los seguidores de Junts per Catalunya” (Segura, 2019)

Finalment, l'últim estereotip trobat en l'anàlisi de premsa és aquell relacionat amb la vida privada. Aquest es relaciona amb aspectes com la maternitat, la cura de la casa o les seves relacions personals. En aquest cas, l'hem trobat representat de dues maneres: el primer, aquell relacionat amb la cura dels fills però sobretot, la conciliació entre vida personal i familiar amb la vida i trajectòria política. Beaudoux, D'adamo i Gavensky (2018) ho defineixen com un estereotip en el que es dona molta importància al seu paper de mares i altres aspectes de la vida domèstica.

Aquest primer, l'hem vist reflexat en la política Inés Arrimadas, la qual ha estat mare recentment. S'ha trobat un article on es qüestiona la política taronja ja que es considera que la maternitat no pot combinar-se amb la vida política ja que les dues requereixen dedicació completa i no són compatibles. En un article del diari ABC fan molt èmfasi en el fet que la política estarà de baixa per maternitat “Arrimadas también comentó que se tomará unas semanas de permiso de maternidad para poder dedicarse al niño, aunque no ha especificado cuántas” (Mellado, 2020)

6. CONCLUSIONS

Una vegada completat l'estudi referent a la presència en premsa de diferents dones polítiques podem remarcar que és evident l'existència d'una desigualtat de gènere entre homes i dones. Aquesta situació de desigualtat, malgrat tots els èxits de reivindicacions històriques en favor de la igualtat entre sexes, es troba present en el nostre dia a dia.

Els mitjans de comunicació són un mirall de la nostra societat, tracten l'actualitat de la manera en la que gran part de la població la veu i entén. Així doncs, a partir del present treball s'ha analitzat la presència dels estereotips de gènere en aquests mitjans definint que, són presents en la nostra societat.

Malgrat al llarg dels últims temps s'ha vist que a partir de moviments socials s'han aconseguit molts èxits en favor d'aquesta igualtat, principalment en termes legals i laborals, trobem que una de les situacions de desigualtat és aquella que està present en el pensament de les persones: els estereotips.

Aquests estereotips són els que fan que la societat esperi determinats comportaments d'una persona en funció del seu sexe. Això provoca un tracte discriminatori, en especial, per les dones, les quals sovint es troben qüestionades o jutjades si no s'adeqüen a aquests estereotips, o bé el fet de tenir certes característiques fa que se les qüestioni ja que s'han associat a àmbits diferents.

Les dones estudiades en aquest estudi: Cayetana Álvarez de Toledo, Inés Arrimadas, Laura Borràs i Ada Colau, són víctimes d'aquests estereotips. S'ha vist que en gran quantitat d'articles de premsa reben un tractament discriminatori o que se les qüestiona pel simple fet de ser dones.

Un objectiu per realitzar aquest estudi era fer evident la desigualtat que vivim les dones en la societat. Malgrat existeixin lleis, ens trobem en un moment on la desigualtat es fa evident en la manera en que se'ns tracta com a dones.

Aquests estereotips venen de la tradició sobre la qual s'ha fonamentat la nostra societat. És el residu de segles i segles de discriminació i tractament desigual de l'home cap a la dona. Tot i que podem donar gràcies que la situació actual és molt favorable cap a les dones, encara queda molt de camí per recórrer i aconseguir una igualtat real i efectiva entre sexes.

Aquest tipus de desigualtat és aquella que no es pot combatre a través de lleis, sinó que la única manera de combatre-la és a través de l'educació i la conscienciació de la societat. És potser la última traça de discriminació que queda dins la societat, però que alhora és la més complicada d'erradicar, ja que les idees i creences no poden canviar-se d'un dia per l'altre.

7. BIBLIOGRAFIA

- ABC.** (2021, febrer 14). Álvarez de Toledo pide la «movilización y reagrupación» del constitucionalismo en Cataluña. *ABC*. 25 de maig de 2021. https://www.abc.es/elecciones/catalanas/abci-alvarez-toledo-pide-movilizacion-y-reagrupacion-constitucionalismo-cataluna-202102051735_noticia.html
- ABC.** (2021, abril 17). Convocan una manifestación en Barcelona para pedir la dimisión de Ada Colau. *ABC*. 25 de maig de 2021. https://www.abc.es/espana/catalunya/abci-convocan-manifestacion-barcelona-para-pedir-dimision-colau-202104161153_noticia.html
- Ada Colau i Ballano.** (2021, 8 abril). En *Viquipèdia, l'enciclopèdia lliure*. 30 d'abril de 2021. https://ca.wikipedia.org/wiki/Ada_Colau_i_Ballano
- Aguilar Barriga, N.** (2020). Una aproximación teórica a las olas del feminismo: la cuarta ola. *FEMERIS: Revista Multidisciplinar de Estudios de Género*, 5(2), 121–146. <https://doi.org/10.20318/femeris.2020.5387>
- Albaine, L.** (2015). Obstáculos y desafíos de la paridad de género. Violencia política, sistema electoral e interculturalidad. *Íconos - Revista de Ciencias Sociales*, 19(52), 145–162. <https://doi.org/10.17141/iconos.52.2015.1675>
- Álvarez de Toledo, C.** (2021, 6 abril). *Biografía*. Cayetana Alvarez de Toledo. <http://www.cayetanaalvarezdetoledo.com/bio/>
- Álvarez-Uría, F.** (2013). Mujeres y política. Las políticas de las mujeres en la España de la Segunda República y la Guerra Civil. *Revista Papers*, 98(4), 629–646. <https://core.ac.uk/download/pdf/18417385.pdf>
- Amón, R.** (2015, octubre 1). Ni clon ni marioneta: lideresa. *EL PAÍS*. 3 de maig de 2021. https://elpais.com/politica/2015/09/30/actualidad/1443643572_218575.html
- Amón, R.** (2017, setembre 22). Inés Arrimadas, la cariátide del unionismo. *EL PAÍS*. 3 de maig de 2021. https://elpais.com/politica/2017/09/21/actualidad/1505991460_001259.html
- Amón, R.** (2019, abril 26). ¿Es Cayetana la más facha? *EL PAÍS*. 25 de maig de 2021. https://elpais.com/politica/2019/04/22/actualidad/1555917472_484565.html
- Apaolaza, C.** (2021, febrer 14). Cherchez la femme. *La Razón*. 11 de maig de 2021. <https://www.larazon.es/opinion/20210214/wbrcm2d3arhrnbx6nr6w46lvri.html>
- Ara.cat.** (2021, abril 20). El govern de Colau rebutja implantar un peatge urbà a Barcelona. *Ara.cat*. 29 d'abril de 2021. https://www.ara.cat/societat/mobilitat-rosa-alarcon-rebutja-implantar-peatge-urba-barcelona_1_3955316.html#

Bassas, A. (2019, novembre 1). Cayetana i la necessitat de negar la nació. *Ara.cat*. 25 de maig de 2021. https://www.ara.cat/opinio/cayetana-necessitat-negar-nacio_129_2624544.html

Bassas, A. (2021, març 12). L'anàlisi d'Antoni Bassas: «Nou Parlament, velles anomalies, gran discurs de Borràs». *Ara.cat*. 11 de maig de 2021. https://www.ara.cat/analisi/analisi-antoni-bassas-constitucio-parlament-legislatura-laura-borras_1_3898584.html

Batista Medina, J. A. (2013). Roles de género e instituciones políticas: el caso de los ayuntamientos de la Comunidad Autónoma de Canarias. *Revista Atlantida*, 5, 125–151. <http://riull.ull.es/xmlui/handle/915/4192>

Bayo, J. C. (2021, març 8). Inés Arrimadas hace un balance acríptico de su primer año al frente de Ciudadanos y pide más tiempo. *ABC*. 3 de maig de 2021. https://www.abc.es/espana/abci-ines-arrimadas-hace-balance-acritico-primer-frente-ciudadanos-y-pide-mas-tiempo-202103081531_noticia.html

Beaumont, A. M. (2020, març 3). Cayetana Álvarez de Toledo, la pirómana que no vota al PP. *La Razón*. 25 de maig de 2021. <https://www.larazon.es/espana/20200303/jtnc32opfjatbh6nl2mqnf5zgi.html>

Benvenuty, L., & Montilla, R. (2021, maig 1). Colau intenta tapar la fuga de confianza con ERC por el Sant Pau. *La Vanguardia*. 3 de maig de 2021. <https://www.lavanguardia.com/local/barcelona/20210501/7421220/colau-tapar-fuga-confianza-erc-sant-pau.html>

Blanchar, C., & Piñol, À. (2015, desembre 28). El imparable ascenso de Ada Colau. *EL PAÍS*. 28 d'abril de 2021. https://elpais.com/ccaa/2015/12/24/catalunya/1450972462_852644.html

Burgos, A. (2020, març 8). Antonio Burgos: Cayetana. *ABC*. 25 de maig de 2021. https://www.abc.es/opinion/abci-antonio-burgos-cayetana-202003080000_noticia.html

Cabeza, A., & Tercero, D. (2020, novembre 25). Ada Colau, obligada a justificarse por emplear el español. *ABC*. 29 d'abril de 2021. https://www.abc.es/espana/abci-colau-obligada-justificarse-emplear-espanol-202011250207_noticia.html

Calleja, M. (2020, agost 17). Las feministas amazónicas, según Cayetana Álvarez de Toledo. *ABC*. 25 de maig de 2021. https://www.abc.es/espana/abci-feministas-amazonicas-segun-cayetana-alvarez-toledo-202003040221_noticia.html

Calleja, M. (2020, desembre 10). Cayetana Álvarez de Toledo, la portavoz «b» del PP. *ABC*. 25 de maig de 2021. https://www.abc.es/espana/abci-cayetana-alvarez-toledo-portavoz-pp-202012101202_noticia.html

Calloí, M. P. (2019, novembre 6). Arrimadas: Missió acomplerta. *Ara.cat*. 3 de maig de 2021. https://www.ara.cat/opinio/monica-planas-arrimadas-missio-acomplerta_129_2623995.html

Canosa, F. (2021, abril 18). Cerquisme i colauisme. *Ara.cat*. 28 d'abril de 2021. https://www.ara.cat/opinio/cerquisme-colauisme_129_3952952.html

Castaño, M. (2020, setembre 6). Cuartel emocional: Ayudar o entorpecer. *La Razón*. 25 de maig de 2021. <https://www.larazon.es/opinion/20200905/3e5pvzuhmfe6xb5qktuki6g3ii.html>

Clements, A. (2021, març 27). Política fugaz. *La Razón*. 3 de maig de 2021. <https://www.larazon.es/espana/20210327/6bi5fozwtdyIm7g3opeuo6jwe.html>

Delgado, I., & Jerez, M. (2008). Mujer y política en España: un análisis comparado de la presencia femenina en las asambleas legislativas (1977–2008). *Revista Española De Ciencia Política*, 19, 41–78. <https://recyt.fecyt.es/index.php/recp/article/view/37467>

Díaz, J. (2020). *Dona i poder. Com i perquè feminitzar la política* (1.a ed.). Ara Llibres.

Domínguez, I. (2019, abril 18). Las superheroínas vengadoras: dos mujeres de derechas contra todos. *EL PAÍS*. 25 de maig de 2021. https://elpais.com/politica/2019/04/17/actualidad/1555503173_276929.html

Doria, S. (2020, octubre 25). Aragonès y Colau: la «ciudad muerta». *ABC*. 28 d'abril de 2021. https://www.abc.es/espana/catalunya/politica/abci-aragones-y-colau-ciudad-muerta-202010242034_noticia.html

Doria, S. (2021, març 14). Sergi Doria: Cinismo «made in Catalonia». *ABC*. 11 de maig de 2021. https://www.abc.es/espana/catalunya/abci-sergi-doria-cinismo-made-catalonia-202103141049_noticia.html

Duarte Cruz, J. M., & García-Horta, J. B. (2016). Igualdad, Equidad de Género y Feminismo, una mirada histórica a la conquista de los derechos de las mujeres. *Revista CS*, 107–158. <https://doi.org/10.18046/recs.i18.1960>

Editorial ABC. (2021, març 20). Editorial ABC: El error Arrimadas. *ABC*. 3 de maig de 2021. https://www.abc.es/opinion/abci-editorial-abc-error-arrimadas-202103192122_noticia.html

Ellakuría, I. (2019, maig 28). Inés Arrimadas será la portavoz de Cs en el Congreso. *La Vanguardia*. 3 de maig de 2021. <https://www.lavanguardia.com/politica/20190527/462505310189/ines-arrimadas-portavoz-ciudadanos-congreso.html>

Esteve, M. (2020, agost 21). Álvarez de Toledo, de ser part del pinyol del PP català a tenir un paper testimonial. *Ara.cat*. 25 de maig de 2021. https://www.ara.cat/politica/alvarez-toledo-pp-catalunya_1_1071554.html#

Esteve, M. (2021, febrer 5). El PP fa entrar en campanya Álvarez de Toledo i Vidal-Quadras a la caça del votant més escorat a la dreta. *Ara.cat*. 25 de maig de 2021. https://www.ara.cat/politica/cayetana-alvarez-toledo-irromp-campanya-deu-manaments-vencer-l-independentisme_1_3844982.html

Fernandez Díaz, J. (2021, 1 marzo). Del Quijote a la Colau. *La Razón*. 28 d'abril de 2021. <https://www.larazon.es/opinion/20210301/l2zcamvkj5dbznytxmbi4dby6m.html>

Ferrer, P. (2021, febrer 7). Cayetana Álvarez de Toledo, la estrella fugaz. *La Razón*. 25 de maig de 2021. <https://www.larazon.es/espana/20210207/vqmr4mknjtjhgtnppwt2v5e44i4.html>

Freidenberg, F. (2018). “Ellas también saben”: estereotipos de género, resistencias a la inclusión y estrategias para feminizar la política. *Pluralidad y consenso*, 8(35), 86–101. <http://revista.ibd.senado.gob.mx/index.php/PluralidadyConsenso/article/view/521>

Gabancho, P. (2017, octubre 15). El rol de Ada Colau. *EL PAÍS*. 29 d'abril de 2021. https://elpais.com/ccaa/2017/10/15/catalunya/1508086143_607513.html

Galán, L. (2015, maig 31). Ada Colau y el aspirador. *EL PAÍS*. 29 d'abril de 2021. https://elpais.com/elpais/2015/05/28/opinion/1432844532_085476.html

Gallego, J. (2021, març 18). Borràs deja en el aire la celebración de un pleno de investidura el viernes. *La Razón*. 11 de maig de 2021. <https://www.larazon.es/cataluna/20210318/yev7imckfvdbriimfxinbftmny.html>

Gallego, J. (2021, març 18). Borràs deja en el aire la celebración de un pleno de investidura el viernes. *La Razón*. 11 de maig de 2021. <https://www.larazon.es/cataluna/20210318/yev7imckfvdbriimfxinbftmny.html>

Gallego, J. (2021, abril 26). Denuncian a Ada Colau por organización criminal tras dar subvenciones presuntamente irregulares en Barcelona. *La Razón*. 28 d'abril de 2021. <https://www.larazon.es/cataluna/20210426/f4wsydddcjfqzaicyy6ra7pwtu.html>

García Beaudoux, V. (2015). Estereotipos de género, comunicación política y liderazgo femenino ¿para qué sirve la táctica de reencuadre? *Política Comunicada*, 25, 6–9. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=7455150>

García Beaudoux, V., D'Adamo, O., & Gavensky, M. (2017). Una tipología de los sesgos y estereotipos de género en la cobertura periodística de las mujeres candidatas. *Revista Mexicana de Opinión Pública*, 24, 113–129. <https://doi.org/10.22201/fcpys.24484911e.2018.24.61614>

García Escribano, J. J. (2011). El sexo excluido. Mujer y participación política. *Psicología Política*, 42, 13–27. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3637677>

García, L. (2020, desembre 1). Consecuencias de la elección de Laura Borràs como candidata de Junts. *La Vanguardia*. 11 de maig de 2021. <https://www.lavanguardia.com/politica/20201201/49817908868/laura-borras-candidata-junts-generalitat.html>

García, L. B. (2020, febrer 26). Darias ve “falta de educación” en Álvarez de Toledo tras ser ignorada por la popular en el pleno. *La Vanguardia*. 25 de maig de 2021. <https://www.lavanguardia.com/politica/20200226/473794238588/carolina-darias-cayetana-alvarez-de-toledo-falta-de-educacion-ignorada-pleno-congreso.html>

García Pagan, I. (2021, març 13). La trinchera de Borràs en el Parlament. *La Vanguardia*. 11 de maig de 2021. <https://www.lavanguardia.com/politica/20210313/6374290/trincheras.html>

Gisbert, J. (2021, març 12). Laura Borràs, una especialista en literatura en la Ciutadella. *La Vanguardia*. 11 de maig de 2021. <https://www.lavanguardia.com/politica/20210311/6330910/especialista-literatura-ciutadella.html>

Gómez, R. G. (2019, agost 1). Política espectáculo. *EL PAÍS*. 25 de maig de 2021. https://elpais.com/elpais/2019/07/27/opinion/1564247650_889961.html

Gómez-Escalonilla Moreno, G., García Jiménez, A., Santín Durán, M., Rodríguez Díaz, R., & Torregrosa Carmona, J. F. (2008). La imagen de la mujer política en los medios de comunicación. *Feminismo/s*, 11, 59–71. <https://doi.org/10.14198/fem.2008.11.04>

Gubern, À. (2020, agost 26). Álvarez de Toledo, el difícil encaje en el PP catalán de la diputada que pidió perdón. *ABC*. 25 de maig de 2021. https://www.abc.es/espana/abci-alvarez-toledo-dificil-encaje-pp-catalan-diputada-pidio-perdon-202008260847_noticia.html

Guerra, A. (2020, maig 22). *Inés Arrimadas: así es la primera catalana de Jerez*. *La Vanguardia*. 3 de maig de 2021. <https://www.lavanguardia.com/gente/20200522/481321854478/ines-arrimadas.html>

Guerrero, D. (2019, desembre 27). La alcaldesa Ada Colau suspende por primera vez en el barómetro municipal del Ayuntamiento de Barcelona. *La Vanguardia*. 28 d'abril de 2021.

<https://www.lavanguardia.com/local/barcelona/20191227/472541902223/barometro-ayuntamiento-barcelona-colau-suspende-primera-vez-inseguridad.html>

Guilarte, L. (2020, octubre 15). Luz Guilarte: La «Dedocracia» de Colau. *ABC*. 28 d'abril de 2021. https://www.abc.es/espana/catalunya/abci-guilarte-dedocracia-colau-202010151230_noticia.html

Gutiérrez, À. (2021, març 11). Entre una aroma supremacista madrilenya i una Arrimadas irrecuperable. *Ara.cat*. 3 de maig de 2021. https://www.ara.cat/media/aroma-supremacista-madrilenya-arrimadas-irrecuperable_129_3897636.html

Hierro, J. (2021, març 11). El separatismo aúpa a la imputada Laura Borràs a la presidencia del Parlamento catalán. *ABC*. 11 de maig de 2021. https://www.abc.es/espana/catalunya/politica/abci-separatismo-aupa-imputada-laura-borras-presidencia-parlamento-catalan-202103111952_noticia.html

Hinojosa, S. (2019, abril 26). El suéter amarillo de Cayetana Álvarez de Toledo, ¿estrategia o provocación? *La Vanguardia*. 25 de maig de 2021. <https://www.lavanguardia.com/politica/20190426/461868741082/elecciones-generales-28a-cayetana-alvarez-de-toledo-sueter-amarillo.html>

Hurtado, J. (2021, febrer 16). *Inés Arrimadas asume errores y pide tiempo para desarrollar su estrategia y volver a ilusionar*. *La Vanguardia*. 3 de maig de 2021. <https://www.lavanguardia.com/politica/20210216/6250327/ines-arrimadas-asume-errores-pide-desarrollar-estrategia-volver-ilusionar.html>

Inda, E. (2021, 11 marzo). Inés, tu riqueza será nuestra ruina. *La Razón*. 3 de maig de 2021. <https://www.larazon.es/opinion/20210311/nhpzus3ovfjdp2rqohlr4sh4.html>

Inés Arrimadas García. (2021, abril 7). En *Viquipèdia, l'enciclopèdia lliure*. https://ca.wikipedia.org/wiki/In%C3%A9s_Arrimadas_Garc%C3%ADa

Juan, J. (2020, abril 17). Arrimadas mueve ficha. *La Vanguardia*. 3 de maig de 2021. <https://www.lavanguardia.com/opinion/20200417/48567420729/arrimadas-mueve-ficha.html>

Junquera, N. (2019, abril 17). El duro discurso de Álvarez de Toledo entusiasma al nuevo Partido Popular. *EL PAÍS*. 25 de maig de 2021. https://elpais.com/politica/2019/04/17/actualidad/1555530927_318064.html

La Razón. (2021, abril 12). Colau deja Twitter con “carácter indefinido”. *La Razón*. 28 de abril de 2021. <https://www.larazon.es/cataluna/20210412/4oahhfvsbalpib7tkhnwzftr4.html>

La Razón. (2021, abril 20). Colau se gasta casi 300.000 euros en su “primavera republicana”. *La Razón*. 28 de abril de 2021. <https://www.larazon.es/cataluna/20210420/7cxygw2hnrh2rfpli766rik5um.html>

La Vanguardia. (2019, abril 15). Cayetana Álvarez de Toledo, portada del número de mayo de Vanity Fair. *La Vanguardia*. 25 de maig de 2021. <https://www.lavanguardia.com/politica/20190415/461659646973/cayetana-alvarez-toledo-pp-elecciones-vanity-fair.html>

Laura Borràs i Castanyer. (2021, abril 8). En *Viquipèdia, l'enciclopèdia lliure*. https://ca.wikipedia.org/wiki/Laura_Borr%C3%A0s_i_Castanyer

Llamazares, J. (2018, juliol 28). Lenguas. *EL PAÍS*. 11 de maig de 2021. https://elpais.com/elpais/2018/07/27/opinion/1532689895_700979.html

Macías, C. S. (2021, febrer 23). Álvarez de Toledo llama «ridículos» a los socios de Sánchez y asegura que el 1-O fue «más grave» que el 23F. *La Razón*. 25 de maig de 2021. <https://www.larazon.es/espana/20210223/b2osr2wp7nbrvdkjpdwv6gf4sa.html>

Maideu, C. (2021, febrer 16). Arrimadas s'atrinxera amb la seva cúpula tot i les pressions perquè hi hagi cessaments. *Ara.cat*. 3 de maig de 2021. https://www.ara.cat/politica/arrimadas-s-atrinxera-seva-cupula-pressions-perque-hi-hagi-cessaments_1_3874748.html

Marcos del Olmo, M. a. C., & Serrano García, R. (2013). Mujer y política en la España contemporánea (1868–1936). *Vínculos de Historia*, 2, 428–429. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=4287379>

Marhuenda, F. (2021, febrer 10). Laura Borràs, la «candidata roja». *La Razón*. 11 de maig de 2021. <https://www.larazon.es/opinion/20210210/dqg3eezburcdndwozk2na5kxl4.html>

Martos, G. (2021, abril 20). Inés Arrimadas y Begoña Villacís entran en campaña con los looks MÁS en tendencia que van a querer copiar las chicas MÁS pijas de Madrid. *La Razón*. 3 de maig de 2021. <https://www.larazon.es/lifestyle/20210420/cyhtyxoyejc7lo32phataz5hyu.html>

Mellado, A. (2020, maig 23). Inés Arrimadas, una madre feliz en tiempos apocalípticos. *ABC*. 3 de maig de 2021. https://www.abc.es/estilo/gente/abci-ines-arrimadas-madre-feliz-tiempos-apocalipticos-202005230020_noticia.html

Miró, D. (2020, agost 21). Per què Álvarez de Toledo no ha encaixat al PP ni ho farà a Vox. *Ara.cat*. 25 de maig de 2021. https://www.ara.cat/politica/alvarez-toledo-encaixat-pp-vox_129_3032597.html

Moliner, E. (2019, setembre 23). Ada Colau fa “llit familiar”. *Ara.cat*. 28 d'abril de 2021. https://www.ara.cat/opinio/empar-moliner-ada-colau-llit-familiar_129_2639717.html

Moliner, E. (2020, febrer 24). Arrimadas i Igea. *Ara.cat*. 3 de maig de 2021. https://www.ara.cat/opinio/empar-moliner-arrimadas-igea_129_1200253.html#

Montañés, J. Á. (2019, març 17). Laura Borràs, “fallera mayor” del independentismo. *EL PAÍS*. 11 de maig de 2021. https://elpais.com/ccaa/2019/03/17/catalunya/1552839230_515630.html

Morodo, C. (2021, abril 11). Inés Arrimadas: «Tuve más apoyos que Sánchez y Casado. Seguiré trabajando por Cs». *La Razón*. 3 de maig de 2021. <https://www.larazon.es/espana/20210411/tztq4uqeijhcldsunzkbgwgqxe.html>

Murtra, M. (2020, juliol 8). Laura Borràs, ¿dónde vas? *La Vanguardia*. 11 de maig de 2021. <https://www.lavanguardia.com/opinion/20200708/482187244235/laura-borras-donde-vas.html>

Obando Salazar, O. L. (2007). Una política pública de la mujer con perspectiva de género. *Cuadernos de Administración*, 36-37, 320–340. <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=225020349011>

Orriols Guiu, N. (2021, gener 28). JxCat espera repetir la remuntada del 21-D i fer Borràs presidenta. *Ara.cat*. 11 de maig de 2021. https://www.ara.cat/politica/tret-sortida-campanya-jxcat_1_3838063.html

Orriols, N., & Tedó, X. (2021, març 11). Laura Borràs serà la nova presidenta del Parlament. *Ara.cat*. 11 de maig de 2021. https://www.ara.cat/politica/marxa-contactes-buscar-acord-in-extremis-mesa-parlament_1_3897282.html

Ortega, M. (2021, gener 20). Colau salva l'intent de reprovació per l'escapada familiar a la Garrotxa. *Ara.cat*. 28 d'abril de 2021. https://www.ara.cat/societat/colau-reprovacio-escapada-familiar-garrotxa_1_3106584.html

Palés, A. (2021, febrer 11). Laura Borràs, la Khaleesi de l'independentisme. *Ara.cat*. 11 de maig de 2021. https://www.ara.cat/politica/laura-borras-khaleesi-l-independentisme_1_3866579.html

Parera, E. (2021, abril 15). Eva Parera: Twitter, según la alcaldesa youtuber. *ABC*. 28 d'abril de 2021. https://www.abc.es/espana/catalunya/abci-parera-twitter-segun-alcaldesa-youtuber-202104151617_noticia.html

Petit, Q. (2018, març 18). El enigma Arrimadas. *EL PAÍS*. 3 de maig de 2021. https://elpais.com/elpais/2018/03/09/eps/1520618710_533075.html

Planas, M. (2019, novembre 6). Arrimadas: Missió acomplerta. *Ara.cat*. 3 de maig de 2021. https://www.ara.cat/opinio/monica-planas-arrimadas-missio-acomplerta_129_2623995.html

Planes, J. (2021, març 15). La Fiscalía investiga a Colau por presuntas irregularidades en la concesión de subvenciones. *La Razón*. 28 d'abril de 2021. <https://www.larazon.es/cataluna/20210315/frpgf6unxzagpopb4pf73jeiu4.html>

Puig, V. (2016, setembre 11). *Ada Colau i el postpujolisme*. *EL PAÍS*. 28 d'abril de 2021. https://cat.elpais.com/cat/2016/09/11/opinion/1473607635_976399.html

Puigverd, A. (2019, abril 8). El látigo de la marquesa. *La Vanguardia*. 25 de maig de 2021. <https://www.lavanguardia.com/opinion/20190408/461513164024/el-latigo-de-la-marquesa.html>

Quitian, S. (2020, novembre 30). Laura Borràs, la presidenciable que quiere dejar la política. *La Vanguardia*. 11 de maig de 2021. <https://www.lavanguardia.com/politica/20201129/49766078274/laura-borras-presidenciable-jxcat-elecciones-catalanas-primarias.html>

Ranea Triviño, B. (2019). *Feminismos: Antología de textos feministas para uso de las nuevas generaciones y de las que no lo son tanto* (1a ed.). Los Libros de La Catarata.

Reyes, J. (2015, novembre 17). Nadie regaña como ella. *EL PAÍS*. 3 de maig de 2021. https://elpais.com/elpais/2015/11/16/estilo/1447696442_436303.html

Ricou, J. (2021, abril 14). El adiós de Ada Colau de Twitter, ¿víctima o visionaria? *La Vanguardia*. 28 d'abril de 2021. <https://www.lavanguardia.com/vida/20210414/6684418/ada-colau-twitter-politica-redes-sociales-impacto.html>

Ríos, P. (2018, maig 30). Laura Borràs: una consejera contra el bilingüismo. *EL PAÍS*. 11 de maig de 2021. https://elpais.com/ccaa/2018/05/30/catalunya/1527675065_482874.html

Roig, X. (2020, octubre 8). Colau com a paradigma d'un sistema pervers. *Ara.cat*. 28 d'abril de 2021. https://www.ara.cat/opinio/xavier-roig-colau-paradigma-sistema-pervers_129_1042765.html

Rubio, C. (2021, març 13). Borràs se estrena en el Parlament con un alegato soberanista. *La Razón*. 11 de maig de 2021. <https://www.larazon.es/cataluna/20210312/h2oxzgupk5hq5oyke7jvvs2fm.html>

Rubio, R. (2020, agost 18). Cayetana, la enmienda de un error. *La Razón*. 25 de maig de 2021. <https://www.larazon.es/editoriales/20200818/l3u7asnfffe3lkx2sxvmceyq3e.html>

Sancho, X. (2016, gener 7). Varoufakis: “Ada Colau es una aberración. Y de ahí viene la esperanza”. *EL PAÍS*. 28 d'abril de 2021. https://elpais.com/elpais/2016/01/05/icon/1451995618_504524.html

Segura, C. (2019, desembre 8). El nacionalismo tras una sonrisa. *EL PAÍS*. 11 de maig de 2021. https://elpais.com/ccaa/2019/12/07/catalunya/1575751307_094546.html

Tercero, D. (2021, març 12). Borràs, elegida presidenta del Parlament: «Mi objetivo es continuar el trabajo donde lo dejó Forcadell». *ABC*. 11 de maig de 2021. https://www.abc.es/espana/catalunya/politica/abci-laura-borras-elegida-presidenta-parlamento-cataluna-votos-diputados-junts-y-202103121129_noticia.html

Tercero, D. (2021, marzo 15). Arrimadas: «Lamento no haber sabido transmitir a los españoles la situación tan grave que se producía en Murcia». *ABC*. 3 de maig de 2021. https://www.abc.es/espana/abci-arrimadas-lamento-no-haber-sabido-transmitir-espanoles-situacion-grave-producia-murcia-202103152057_video.html

Tercero, D. (2021, abril 5). Un millar de militantes se organiza para exigir cambios a Arrimadas. *ABC*. 3 de maig de 2021. https://www.abc.es/espana/abci-millar-militantes-organiza-para-exigir-cambios-arrimadas-202104050106_noticia.html

United Nations. (s. d.). *Las mujeres en la política - La lucha para poner fin a la violencia contra la mujer | Naciones Unidas*. Recuperat el 13 d'abril de 2021, de <https://www.un.org/es/chronicle/article/las-mujeres-en-la-politica-la-lucha-para-poner-fin-la-violencia-contra-la-mujer>

United Nations. (2020). *Mujeres en la política: 2020* [Mapa]. United Nations. <https://www.unwomen.org/es/digital-library/publications/2020/03/women-in-politics-map-2020>

Ventoso, L. (2021, març 10). Luis Ventoso: El día en que Ciudadanos cerró la tienda. *ABC*. 3 de maig de 2021. https://www.abc.es/opinion/abci-luis-ventoso-ciudadanos-cerro-tienda-202103101445_noticia.html

Vera, J. A. (2021, març 21). Errores de Arrimadas. *La Razón*. 3 de maig de 2021. <https://www.larazon.es/economia/20210321/34x4wod6dzh15a6mxegb4i2ab4.html>

Vera, M. (2021, abril 8). ERC amenaza con debilitar a Borràs si no inviste a Aragón. *ABC*. 11 de maig de 2021. https://www.abc.es/espana/catalunya/politica/abci-dimision-abogado-puigdemont-debilita-posicion-junts-ante-202104071209_noticia.html

Vicent, M. (2017, març 12). La novicia en la escena del sofà. *EL PAÍS*. 3 de maig de 2021. https://elpais.com/cultura/2017/03/12/actualidad/1489318740_137588.html

Villatoro Lamolla, V. (2020, agost 18). 19/8: Cayetana. *Ara.cat*. 25 de maig de 2021. https://www.ara.cat/opinio/cayetana-vicenc-villatoro_129_1078551.html

Xaxàs, X. M. (2021, abril 16). Ada Colau: “Tenemos mucho margen de mejora en el proceso democrático”. *La Vanguardia*. 28 d'abril de 2021. <https://www.lavanguardia.com/magazine/personalidades/20210416/6779845/ada-colau-margen-mejora-proceso-democratico.html>